Interprovinciaal Ambitiedocument

Invasieve Uitheemse Soorten

21 augustus 2024

Colofon

Documentinformatie	
Titel	Interprovinciaal ambitiedocument invasieve uitheemse soorten
Auteur	-
Versie	0.4
Status	Eindversie
Datum	21 augustus 2024
Bestandsnaam	Ambitiedocument provincies IUS Eindversie

Versiebeheer				
Versie	*Status*	*Datum*	*Beschrijving*	*Eindredactie*
0.1	Concept	15 mei 2024	Eerste opzet	[redacted]
0.2	Concept	1 juli 2024	Eerste concept	[redacted]
0.3	Concept	1 augustus 2024	Tweede concept	[redacted]
0.4	Definitief concept	21 augustus 2024	Definitief concept	[redacted]

Toelichting totstandkoming en vaststelling

Dit ambitiedocument is opgesteld door de IPO-taakgroep invasieve exoten:

[redacted]

Het document is ter vaststelling aangeboden aan de Ambtelijke Advies Commissie Landelijk Gebied (AACLG) op 23 augustus 2024. De AACLG heeft het document vastgesteld op 4 september 2024.

Inhoudsopgave

Colofon 2
Begrippenlijst 4
1. Aanleiding, doel en leeswijzer 5
2. Ervaringen 5
3. Uitgangspunten 7
3.1 Wettelijk kader 7
3.2 Belang van biodiversiteit 8
3.3 Gebiedsgerichte vs. soortgerichte aanpak 8
3.4 Herstelmaatregelen 9
3.5 Voorbehoud van financiering 9
4. Ambitie en strategie per soort 9
4.1 Ruimte voor maatwerk 9
4.2 Bestrijdingsambitie 9
4.2.1 Nog niet gevestigde soorten (artikel 17-soorten) 10
4.2.2 Gevestigde invasieve exoten (artikel 19-soorten) 10
4.2.3 Overige Unielijst-soorten 10
4.2.4 Overige invasieve uitheemse soorten 10
4.3 Bestrijdingsstrategieën 11
5. Middelen en instrumenten 12
5.1 Samenwerking 12
5.1.1 Capaciteit 12
5.1.2 Aanscherping afspraken exotenhandel 12
5.1.3 Opvang Invasieve uitheemse faunasoorten 12
5.1.4 Vroegtijdige signalering en eliminatie 13
5.1.5 Rollen verduidelijken 13
5.1.6 Internationaal 13
5.1.7 Toezicht en handhaving 13
5.2 Communicatie 14
5.2.1 Bewustzijn verhogen 14
5.2.2 Toegankelijkheid van kennis 14
5.3 Landelijke onderzoeksagenda 14
5.4 Landelijke aanpak invasieve uitheemse faunasoorten 15
5.4.1 Landelijke aanwijzing faunasoorten 15
5.4.2 Landelijke aanwijzing benodigde middelen en methoden 15
5.5 Financiën 15
5.5.1 Bestrijding 16
5.5.2 Opsporing en monitoring uitwerking 19
5.5.3 Onderzoek 19
5.5.4 Communicatie en educatie 19
5.5.5 Gebiedsplannen 19
5.5.6 Personeel 19
5.5.7 Totaaloverzicht kosten aanpak IUS voor een periode van 4 jaar 20
Bijlagen 21
Bijlage 1: Bestrijdingsambitie en -strategie per soort 21
Bijlage 2: Lijst van overige IUS 30

Begrippenlijst

Invasieve uitheemse soort(en) (IUS): uitheemse soorten waarvan is vastgesteld dat de introductie of verspreiding ervan een bedreiging is of nadelige gevolgen heeft voor de biodiversiteit en aanverwante ecosysteemdiensten. Een uitheemse soort is een invasieve uitheemse soort wanneer deze zich snel (kan) verspreid(en) in oppervlakte en/of aantallen.

Bestrijding: handelingen met als doel een invasieve uitheemse soort terug te dringen, ongeacht het eindresultaat, ten behoeve van eliminatie dan wel beheersing

Eliminatie: handelingen met als doel om een invasieve uitheemse soort volledig uit de Nederlandse natuur te verwijderen.

Beheersing: het toepassen van dodelijke of niet-dodelijke maatregelen om de populatieomvang van een specifieke uitheemse invasieve soort tot een minimum te beperken. Het doel van beheersing is de impact van de invasieve uitheemse soort op de inheemse biodiversiteit te verlagen naar een acceptabel niveau. Wat acceptabel is verschilt per situatie. Beheersing kan ook toepasselijk zijn voor uitheemse invasieve soorten die impact hebben op andere maatschappelijke belangen als economie of volksgezondheid. In dit document wordt beheersing gebruikt in de context van het biodiversiteitsbelang.

Herstelmaatregelen: maatregelen gericht op het herstellen van schade aan biodiversiteit veroorzaakt door IUS en het optimaliseren en weerbaar maken van ecosystemen tegen vestiging van IUS. De maatregelen zorgen er ook voor dat inheemse soorten en hun leefgebieden in stand blijven en kunnen herstellen naar 'de oorspronkelijke waarden'. Deze maatregelen kunnen gericht zijn op:

1. *Herstel ecosysteem* – Het herstellen van een ecosysteem door het verhogen van de natuurwaarden. Vaak wordt hiervoor gekeken naar de potentie van het ecosysteem of er wordt toegewerkt naar het terugbrengen van het systeem naar een staat waarin het zich in het verleden bevond. Dit type herstel ziet onder anderen toe op het weerbaar maken van het ecosysteem tegen intrede van uitheemse invasieve exoten.
2. *Herstel na IUS* – Het herstellen van het ecosysteem naar de staat waarin het zich verkeerde voor uitheemse invasieve soorten zich vestigden. Uitheemse invasieve soorten worden verwijderd en de ruimte zie zij innamen moet weer ingenomen worden door inheemse soorten.
3. *Nazorg* **–** nazorg kan een onderdeel zijn van herstelmaatregelen. Wanneer een uitheemse invasieve soort verwijderd wordt kunnen sporen, plantdelen of gemiste individuen weer uitgroeien of zich opnieuw invasief gaan gedragen. Nazorg betekent in deze context dat het gebied gecontroleerd wordt hierop en dat nieuwe planten en dieren alsnog verwijderd worden. Nazorg kan soms enkele jaren nodig zijn voordat de uitheemse invasieve soort definitief uit het gebied verdwenen is.

Exotenverordening: EU-verordening nr. 1143/2014 over de bestrijding van invasieve exoten. Deze verordening is opgesteld ten behoeve van het beschermen van de Europese inheemse biodiversiteit tegen invasieve uitheemse soorten. De Exotenverordening trad op 1 januari 2015 in werking.

Unielijst: de Europese lijst van zorgwekkende invasieve uitheemse soorten die van nature niet voorkomen op het grondgebied van de Europese Unie en die onder de werking van EU-verordening nr. 1143/2014 vallen en waarvoor maatregelen getroffen moeten worden. De lijst wordt met enige regelmaat herzien waardoor soorten ook van de lijst afgehaald kunnen worden of juist toegevoegd kunnen worden. De soorten die genoemd zijn op de Unielijst worden ook wel Unielijstsoorten genoemd.

1. Aanleiding, doel en leeswijzer

In 2018 heeft het Rijk de verantwoordelijkheid voor de aanpak van de meeste Unielijstsoorten overgedragen aan de provincies. De provincies hebben een belangrijke rol bij de aanpak van de aan de provincie toegewezen invasieve uitheemse soorten (hierna: IUS). Op verzoek van de Tweede Kamer werkt het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (hierna: ministerie van LVVN) aan een nieuw landelijk Aanvalsplan Invasieve Exoten. Gezien de taak gevende rol van de provincies bij de aanpak van IUS heeft het ministerie van LVVN aan de provincies gevraagd om de huidige ambities bij de aanpak van invasieve exoten tegen het licht te houden. Ook bij de provincies zelf leeft de behoefte om de provinciale ambities opnieuw scherp te stellen.

In de Regeling natuurbescherming (Rnb) zijn specifieke IUS aangewezen waarvan de verantwoordelijkheid voor de aanpak bij de provincies ligt. De provincies worden geacht om de aangewezen soorten actief te verwijderen of om deze te beheersen. Deze verantwoordelijk-heid houdt nadrukkelijk niet in dat provincies in alle gevallen zelf de soort moeten (laten) verwijderen. Zij hebben daarin, met name voor de wijdverspreide soorten, veel beleidsruimte. De provinciale verantwoordelijkheid bestaat uit het uitwerken van een beleidsaanpak en het bieden van onder meer ondersteuning op het gebied van kennis, financiële middelen, coördinatie en/of stimulering van samenwerking.

De aanpak van IUS was tot voor kort een vrij nieuw beleidsterrein voor de provincies waarover aanvankelijk nog maar weinig kennis en ervaring voorhanden was. Daarbij komt dat een beheers- of bestrijdingsaanpak pas gaat spelen op het moment dat een IUS ergens opduikt, veelvuldig en invasief aanwezig is en/of problemen veroorzaakt en daarom noodzaakt tot maatregelen. Mede hierdoor was het aanvankelijk lastig om de ambities goed te formuleren en de benodigde middelen voor deze aanpak in te schatten.

De ervaring van de afgelopen jaren heeft echter tot nieuwe inzichten over aanpak en ambities geleid. Aangezien IUS zich niet houden aan provincie- of landsgrenzen ligt het voor de hand om gezamenlijke ambities vast te stellen en deze als input voor het landelijke Aanvalsplan Invasieve Exoten aan te bieden aan het ministerie van LVVN.

Hieronder volgt een beknopte terugblik op de exotenbestrijding door de provincies in de afgelopen jaren: welke ervaringen zijn hierbij opgedaan en waar liggen knelpunten (hoofdstuk 2)? Vervolgens worden de belangrijkste uitgangspunten voor dit ambitiedocument kort toegelicht (hoofdstuk 3). Hierop volgt een toelichting over de ambities en bestrijdingsstrategieën van de provincies (hoofdstuk 4). Ten slotte leidt dit tot een overzicht van middelen en instrumenten om de aanpak van invasieve exoten in Nederland te verbeteren (hoofdstuk 5). Daarbij gaat het deels om acties die de provincies zelf kunnen en willen oppakken en deels om aanbevelingen aan het ministerie van LVVN.

2. Ervaringen

Bij het in stand houden van de provinciale biodiversiteit hebben provincies oorspronkelijk (voor 2018) vooral te maken gehad met de opmars van en soms ook de bestrijding van IUS in het kader van de invulling van het natuurbeleid. Door de decentralisatie van het exotenbeleid hebben provincies sinds 2018 een wettelijke taak gekregen in het kader van de uitvoering van de Europese verordening nr. 1143/2014 (hierna: Exotenverordening). Een belangrijk onderdeel van deze verordening is de Unielijst, die op dit moment 88 soorten kent. Daarnaast zijn er ook IUS die niet op de Unielijst staan, maar die (lokaal) in Nederland wel een bedreiging vormen voor de inheemse (provinciale) biodiversiteit. Sinds 2018 zijn de provincies gerichter aan de slag gegaan met zowel de Unielijstsoorten onder de Exotenverordening als met de lokale IUS.

Het doel van de Exotenverordening is het voorkomen, beperken en matigen van de nadelige gevolgen voor de biodiversiteit van de opzettelijke en onopzettelijke introductie en verspreiding van IUS. Op hoofdlijnen zet de verordening in op drie sporen:

1. Preventie: voorkomen dat nieuwe IUS zich vestigen;
2. Snelle uitroeiing: vroegtijdig signaleren en snel elimineren van IUS;

3. Beheersen: het terugbrengen en onderhouden van een acceptabele populatiegrootte van wijdverspreide IUS, gericht op hun impact op de inheemse biodiversiteit.

Naast preventie, snelle uitroeiing en beheersing van IUS, moeten er ook herstelmaatregelen plaatsvinden op plekken waar ecosystemen zijn aangetast door invasieve exoten. De effectiviteit van bovenstaande sporen hangt namelijk nauw samen met continuïteit en de inzet van herstelmaatregelen. Sinds 2018 zijn provincies op basis van onder andere de drie sporen van de Exotenverordening aan de slag gegaan met het ontwikkelen van eigen beleid en programma's voor de bestrijding en beheersing van IUS. Daarnaast hebben de provincies ervaring opgedaan met de impact van de aanwezigheid van IUS en met de uitvoering van concrete bestrijdingsprojecten. De provincies rapporteren om de drie jaar aan het Rijk over de kosten van de uitvoering van deze taken (zie hierover de rapportage 'Kosten van bestrijding van Invasieve Exoten' die recent door BIJ12 is opgesteld). Daarnaast leveren ze om de zes jaar informatie aan aan het Rijk ten behoeve van een rapportage aan de EU. Uit de ervaringen van de voorbije jaren komen verschillende bevindingen naar voren:

- Belang van heldere rolverdeling: voor een effectieve bestrijding van IUS is het van groot belang dat taakstellende partijen (overheid) en uitvoerende partijen (grondeigenaren) op verschillende niveaus met elkaar afstemmen en van elkaar weten wat ze doen. Ook is van belang dat partijen weten wat hun taak en rol bij de aanpak van IUS is. De verschillende schakels moeten dus goed op elkaar aangesloten zijn, van preventie en signalering tot de uiteindelijke bestrijdingsactie en het monitoren van effecten van maatregelen en de ontwikkeling van de verspreiding van de IUS. Een ander knelpunt is dat veel betrokken partijen niet altijd een directe wettelijke taak en dus geen formele verantwoordelijkheden hebben, maar wel belangrijk kunnen zijn bij de aanpak, dan wel het voorkomen van verspreiding van IUS. Hulp van deze partijen is nodig, maar blijkt door gebrek aan formele verantwoordelijkheden (en daarmee gebrek aan (bestuurlijke) wil en middelen) lastig in te zetten.

- Provinciale verschillen: er zijn verschillen tussen provincies in de inzet op het thema invasieve exoten. Sommige provincies zijn direct gestart met het opstellen van beleid en de uitvoering van bestrijdingsmaatregelen, terwijl vanuit andere provincies minder middelen (zowel financieel als in termen van uren) beschikbaar zijn.

- De geografische ligging van provincies: de geografische ligging van de provincies is ook een factor die tot verschil in prioriteit kan leiden. De zuidelijke provincies grenzen aan België (en Duitsland) en de oostelijke provincies aan Duitsland. Provincies die gelegen zijn aan een Rijksgrens worden sterk beïnvloed door het invasieve exotenbeleid van onze buurlanden. Daarnaast kunnen klimatologische verschillen tussen de provincies van invloed zijn op de opmars van bepaalde IUS.

- Exotenbestrijding gaat verder dan de Unielijst: op de Unielijst staan momenteel 88 invasieve uitheemse soorten. Er zijn echter ook ongewenste IUS die niet op de Unielijst staan maar wel een bedreiging kunnen vormen voor de (lokale) inheemse biodiversiteit. De provincies voelen zich daardoor genoodzaakt de aanpak van IUS te verbreden ten opzichte van de Unielijst.

- Laaghangend fruit: er is op het uitvoerend niveau nog veel winst te halen. Zo is de aanpak van inheemse invasieve soorten op aangrenzende terreinen lang niet altijd op elkaar afgestemd waardoor de aanpak maar beperkt effectief is. Ter bevordering van samenwerking kan onderzocht worden of er mogelijkheden zijn voor koppelkansen. Dergelijke kansen ontstaan bijvoorbeeld bij weg- en waterbouwkun-dige reconstructies waarbij IUS uit berm of oever verwijderd kunnen worden. Een andere bevinding is dat er nog met regelmaat onbedoelde verspreiding van IUS plaatsvindt door onzorgvuldig werken. Een landelijke regeling voor specifieke uitheemse invasieve faunasoorten zou ervoor kunnen zorgen dat de twaalf provincies niet ieder voor zich vergunningen voor fauna-gerelateerde maatregelen hoeven af te geven. Dit zou tijd en middelen schelen waardoor de aanpak van invasieve uitheemse faunasoorten efficiënter uitgevoerd kan worden.

- Belang van handelingsperspectief: IUS zijn doorgaans soorten die zich na introductie snel verspreiden en lastig te verwijderen zijn. Hierdoor zijn bijvoorbeeld effectieve methoden nog niet altijd beschikbaar, financieel niet haalbaar of (ecologisch) niet proportioneel. Dit maakt

de bestrijding van deze soorten vaak erg lastig, zeker als ze eenmaal wijdverspreid voorkomen. Denk bijvoorbeeld aan soorten die in een open watersysteem aanwezig zijn. Bestrijding van IUS komt niet van de grond als er geen haalbaar handelingsperspectief is.

- Beperkte middelen beschikbaar: provincies hebben de afgelopen jaren moeten prioriteren in hun aanpak van IUS door de beperkte middelen die beschikbaar zijn voor bestrijdingsmaatregelen. Bij de overdracht van de aanpak van IUS van het rijk naar de provincies zijn destijds geen financiële middelen beschikbaar gesteld aan de provincies. Hierdoor kunnen provincies niet in alle gevallen ingrijpen waar IUS schade toebrengen of overlast veroorzaken.

- Structurele aanpak wijdverspreide soorten: tot nu toe is de bestrijding van IUS op een projectmatige manier ingestoken (vaak via subsidies) met beperkte middelen voor nazorg. Ervaring leert dat er vaak langdurige beheermaatregelen nodig zijn om bestrijdingsprojecten duurzaam effect te laten hebben. In sommige gevallen komen we wellicht uit op een doorlopend beheer. In deze structurele extra beheerkosten wordt nu niet voorzien. Een verkenning is noodzakelijk om in kaart te brengen hoe je een meer duurzame aanpak kunt organiseren waarin projectmatige bestrijding gecontinueerd wordt in structurele blijvende beheermaatregelen. Gedacht zou kunnen worden een aan specifieke toeslag in het kader van de Subsidieregeling Natuur- en Landschap (hierna: SNL).

- Belang van preventie: De provincies zijn verantwoordelijk voor het treffen van bestrijdings- en beheersmaatregelen als IUS zich in ons land vestigen of reeds gevestigd hebben. Voorkomen is echter beter dan blussen. Daarom is het belangrijk om ook aan preventie voldoende aandacht te besteden. Die verantwoordelijkheid ligt echter bij het Rijk. De provincies verzoeken het ministerie van LVVN om bij het optellen van het landelijke aanvalsplan ruim aandacht aan dit onderwerp te besteden. Daarbij dient ook oog te zijn voor soorten die niet op de Unielijst staan. De provincies onderschrijven in dit verband het belang van pathway-analyses, dat is het in beeld brengen van de routes waarlangs IUS ons land binnenkomen. Met het oog op preventie willen de provincies ook samen met het Rijk kijken naar de communicatie richting specifieke doelgroepen.

- Belang van vroege signalering en snelle eliminatie: Als nieuwe IUS opduiken is het belangrijk snel tot actie over te gaan (rapid respons). Zo wordt voorkomen dat een soort zich daadwerkelijk vestigt en schade aan de biodiversiteit veroorzaakt. Een snelle eliminatie voorkomt ook dat er in een later stadium met meer inspanning en hogere kosten een soort alsnog verwijdert moet worden. Een vroegtijdige signalering is hiervoor noodzakelijk. Vandaar dat in hoofdstuk 5 (Middelen en instrumenten) aandacht gevraagd wordt voor een gebruikersvriendelijk meldingssysteem.

Verderop in dit ambitiedocument is **nader** beschreven welke mogelijkheden voor verbetering we voor bovenstaande punten zien.

3. Uitgangspunten

Hieronder lichten we de belangrijkste uitgangspunten toe voor het formuleren van ambities voor de aanpak van IUS.

3.1 Wettelijk kader

De Exotenverordening werd in Nederland geïmplementeerd in de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb), die inmiddels is opgegaan in het stelsel van de Omgevingswet (hierna: Ow). In de context van dit ambitiedocument zijn vooral de Ow en de regels in het Besluit kwaliteit leefomgeving (hierna: Bkl) relevant. De hoofddoelen van de Ow zijn opgenomen in artikel 1.3. De Ow is, met het oog op duurzame ontwikkeling, de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu, gericht op het in onderlinge samenhang:

a. Bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, ook vanwege de intrinsieke waarde van de natuur, en

b. Doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften.

IUS kunnen een negatieve invloed hebben op het bereiken van deze doelen hebben.

De Ow en het Bkl geven aan dat het bestrijden van de meeste IUS hoofdzakelijk een provinciale taak is (artikel 2.18, Ow, en artikel 3.67, Bkl). In de bijlage van het Bkl is een lijst opgenomen met soorten waarvoor de provincies verantwoordelijk zijn. Ook het Rijk en de waterschappen zijn verantwoordelijk voor een aantal soorten, zoals rivierkreeften en muskusratten. De Unielijst is sinds de inwerkingtreding van de Exotenverordening drie keer geactualiseerd. De soorten die bij de laatste actualisatie van 2 augustus 2022 zijn toegevoegd, zijn nog niet opgenomen in het Bkl. De provincies hebben al wel ingestemd met de overdracht, de formele overdracht zal nog plaatsvinden via Algemene Maatregel van Bestuur (hierna: AMvB). In dit ambitiedocument gaan de provincies ervanuit dat zij voor deze soorten nog een wettelijke verantwoordelijkheid zullen krijgen.

Het Rijk is verantwoordelijk voor de juiste preventieve maatregelen (spoor 1). De provinciale verantwoordelijkheid ligt vooral bij het tweede en derde spoor van de Exotenverordening (snelle uitroeiing waar mogelijk, en anders beheersen) en waar nodig ook bij het zorgdragen voor herstelmaatregelen.

3.2 Belang van biodiversiteit

De Exotenverordening is primair bedoeld om schade aan de biodiversiteit te voorkomen. Daarom focussen de provincies bij hun aanpak vooral op situaties waarin de beschermde inheemse flora en fauna in het geding is.

Een bredere belangenafweging kan spelen bij IUS die al wijdverspreid zijn of anderszins erg lastig uit te roeien zijn. Voor deze soorten zien de provincies andere overheden en terreineigenaren als medeverantwoordelijk voor de bestrijding, dit vanuit hun publieke taak en/of privaat eigendom. Met name daar waar het een publieke taak van een andere overheid betreft (bv. in het belang van volksgezondheid of waterkwaliteit) en niet zozeer (of in beperkte mate) het provinciale biodiversiteitsbeschermingsbelang. De kosten voor de bestrijding komen in dat geval ook niet voor rekening van de provincie. Hetzelfde geldt voor particulieren of particuliere organisaties. Dit sluit een bijdrage van de provincie in de kosten op voorhand niet uit, maar het zwaartepunt van de bestrijding van IUS door provincies ligt bij het beschermen van biodiversiteit.

De provincie heeft naast haar natuurtaken ook een rol als (vaar)wegbeheerder en is in die rol ook zelf verantwoordelijk voor een goed beheer van bermen, vaarwegen en overige terreinen in haar beheer. Op de gronden die de provincie zelf beheert, kan zij zelf een bredere belangenafweging maken en dus soms IUS bestrijden die niet direct een groot risico voor de biodiversiteit vormen. Dit kan onder andere het geval zijn wanneer het belang van volksgezondheid of verkeersveiligheid in het geding komt.

3.3 Gebiedsgerichte vs. soortgerichte aanpak

De aanpak van IUS vraagt soms om een gebiedsgerichte aanpak en soms om een soortgerichte aanpak. Een soortgerichte aanpak is vooral passend voor IUS die nog te elimineren zijn. Een soort wordt dan bestreden ongeacht de plek waar deze aanwezig is. Met name voor de meer wijdverspreide soorten zal sneller een gebiedsgerichte aanpak worden gevolgd. Daarbij ligt het provinciale biodiversiteitsbelang vooral in Natura 2000-gebieden (hierna: N2000-gebieden) en de wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland (hierna: NNN). Soms ligt het biodiversiteitsbelang in belangrijke gebieden voor Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten of Rode Lijstsoorten buiten de beschermde N2000-gebieden en het NNN. De provincies willen gebieden waarin belangrijke biodiversiteitswaarden aanwezig zijn zoveel mogelijk vrijwaren van IUS die een bedreiging voor de biodiversiteit vormen. Dit betekent overigens niet dat provincies alleen binnen natuurgebieden maatregelen zullen treffen. Om een gebied te vrijwaren van IUS kan het bijvoorbeeld effectief zijn om net daarbuiten een buffer in te richten met intensieve bestrijdingsmaatregelen.

3.4 Herstelmaatregelen

Er zijn verschillende typen herstelmaatregelen te onderscheiden. Allereerst blijken na een eerste ingreep, met name bij planten, vaak aanvullende maatregelen noodzakelijk, bijvoorbeeld als vorm van nazorg. Dat kan zijn dat er een bepaalde vorm van bestrijding een aantal jaren moet worden herhaald om een IUS volledig uit een gebied te verwijderen. Daarnaast kan het nodig zijn dat na een ingreep een habitat hersteld moet worden omdat bepaalde natuurwaarden zijn beschadigd. Een goed voorbeeld hiervan is de aanleg van een nieuwe rietkraag nadat de oude met de daarin aanwezige exoten is verwijderd. Dit type herstel maakt integraal onderdeel uit van de maatregelen die getroffen worden om IUS te bestrijden en is daarom meegenomen bij de uitwerking van de provinciale ambities. Dat betekent dat effecten ook gemonitord moeten worden ten einde waar nodig te kunnen besturen.

Een andere vorm van herstelmaatregelen die worden toegepast is het optimaliseren en weerbaar maken van ecosystemen tegen IUS. Dit is aan de orde op het moment dat een IUS niet geheel te verwijderen is uit het systeem. Op dat moment kan ervoor gekozen worden om het gebied op een dusdanige wijze aan te passen of (her) in te richten dat de IUS onderdrukt wordt door inheemse soorten en op deze wijze een beperkte invloed heeft op het inheemse ecosysteem. Deze aanpak is in dit ambitiedocument niet verder uitgewerkt en zal met name vorm moeten krijgen in het kader van de herstelmaatregelen die voor de N2000-gebieden getroffen moeten worden.

3.5 Voorbehoud van financiering

In dit document stellen de provincies nieuwe ambities vast voor de bestrijding van IUS. In de terugblik op de voorbije jaren is beschreven dat provincies vaak eigen middelen hebben ingezet voor de bestrijding van IUS. Het najagen van een hoger ambitieniveau is niet realistisch als er onvoldoende middelen voorhanden zijn. Daarom zal aan de hand van de bestrijdingsambities een financieringsbehoefte geschetst worden. Zonder structurele financiering van het Rijk zal elke provincie een afweging moeten maken over de inzet die mogelijk is, waarbij duidelijk moge zijn dat de in dit document benoemde ambities dan niet kunnen worden behaald. In het financiële overzicht is ook de nazorg meegenomen (waaronder herstel- en beheermaatregelen gerelateerd aan de bestrijding), die nodig is om de effectiviteit van genomen maatregelen te garanderen. Op duurzaam herstel gerichte maatregelen die los staan van directe IUS bestrijding zijn niet meegenomen in dit overzicht. Deze worden al onder regulier beheer van natuurgebieden meegenomen.

4. Ambitie en strategie per soort

4.1 Ruimte voor maatwerk

IUS houden zich niet aan provinciegrenzen of landsgrenzen. Daarom is het voor een effectieve aanpak van groot belang dat er vanuit een gedeeld ambitieniveau gewerkt wordt bij de aanpak. Om die ambitie vervolgens concreter in te vullen hanteren de provincies ook een aanpakstrategie. Deze geeft meer duiding aan het type maatregelen dat gebruikt wordt en de rol die de provincies spelen bij de bestrijding van een specifieke soort. Onderstaand wordt toegelicht welke ambities en strategieën worden onderscheiden. Uiteindelijk wordt per soort een ambitieniveau en bestrijdingsstrategie bepaald.

Deze ambitie en strategie vormen een vertrekpunt voor bestrijdingsmaatregelen in het veld. Hoe die er concreet uitzien, is uiteindelijk vaak een kwestie van maatwerk. Het is belangrijk om per soort of gebied een zorgvuldige afweging te blijven maken over de toe te passen maatregelen, uiteraard met de interprovinciaal vastgestelde ambitie en strategie als uitgangspunt. Meer doen mag altijd. Minder doen kan in voorkomende gevallen, mits niet in strijd met de wettelijke verplichtingen uit de Exotenverordening en in overleg met de andere provincies, omdat dit direct gevolgen kan hebben voor het behalen van doelstellingen door andere provincies en de kosten die daarmee gemoeid gaan.

4.2 Bestrijdingsambitie

De provincies hanteren een onderverdeling in verschillenden groepen om te komen tot een ambitieniveau bij de bestrijding van IUS. De eerste twee groepen zijn gebaseerd op de lijst van

soorten waarvoor de provincies een wettelijke taak hebben. Dit zijn soorten die op de Unielijst staan. De derde groep bestaat uit soorten die wél op de Unielijst staan, maar waarvoor andere bestuursorganen in beginsel de verantwoordelijkheid dragen. Daarnaast onderscheiden de provincies een vierde groep. Dit zijn soorten die niet op de Unielijst staan maar die, al dan niet onder specifieke omstandigheden, wél een bedreiging voor de inheemse biodiversiteit vormen.

4.2.1 Nog niet gevestigde soorten (artikel 17-soorten)

Allereerst zijn er de zogenaamde 'artikel 17-soorten'. Dit zijn soorten van de Unielijst die zich meestal nog niet in Nederland gevestigd hebben of nog maar zeer beperkt aanwezig zijn. Voor deze soorten geldt dat het ambitieniveau altijd eliminatie is. Dit houdt in dat het beheer als doel heeft om een soort volledig uit de natuur te verwijderen. Provincies hebben hiervoor de verantwoordelijkheid en nemen daarom het voortouw bij de bestrijding. Bij uitzondering kan een exemplaar van een soort met deze doelstelling wel in gevangenschap worden gehouden of in een botanische tuin, mits het risico op verspreiding naar de natuur met zekerheid wordt voorkomen. Daarbij geldt wederom als uitgangspunt: een soort mag geen bedreiging vormen voor de inheemse biodiversiteit.

4.2.2 Gevestigde invasieve exoten (artikel 19-soorten)

Artikel 19-soorten zijn gevestigde IUS. Een soort kan als gevestigd worden beschouwd als deze drie opeenvolgende jaren in een gebied overleeft én voortgeplant heeft. Voor het aanpakken van deze soorten zijn twee mogelijkheden:

1. Artikel 19-soorten waar een eliminatiedoelstelling voor geldt. Veel van deze soorten kwamen al in Nederland voor bij de inwerkingtreding van de Exotenverordening. Ondanks het feit dat veel van deze IUS al wijdverspreid zijn, is eliminatie nog steeds een haalbare optie. Om deze soorten alsnog te elimineren is vaak wel een langdurige en gecoördineerde aanpak nodig. Provincies spelen daarbij een actieve rol, net als bij de artikel 17-soorten.

2. Artikel 19-soorten waarvan eliminatie onhaalbaar wordt geacht en waarbij ingezet wordt op beheersen. Bij dit ambitieniveau wordt niet langer complete verwijdering nagestreefd, maar is het doel om verdere achteruitgang van de biodiversiteit zoveel mogelijk te voorkomen. Bij deze bestrijdingsambitie hebben provincies meer beleidsvrijheid dan bij soorten waarvoor een eliminatie-doelstelling geldt. Dit betekent dat ze bij de aanpak van te beheersen soorten vaker een faciliterende en ondersteunende rol zullen aannemen, zoals het beschikbaar stellen van kennis en financiële middelen en het stimuleren van samenwerking.

4.2.3 Overige Unielijst-soorten

Op de Unielijst staat ook een aantal soorten vermeld die niet onder de provinciale verantwoordelijkheid vallen. Dit betreft onder andere de muskusrat en de beverrat, waarvoor de bestrijdingsverantwoordelijkheid bij de waterschappen is belegd. Daarnaast gaat het om mariene soorten en soorten die interessant zijn voor de visserij (uitheemse rivierkreeften en Chinese wolhandkrab). Deze soorten vallen onder de Visserijwet 1963 en de verantwoordelijkheid ligt bij het Rijk. Tenslotte valt de Nieuw-Zeelandse landplatworm onder verantwoordelijkheid van het Rijk. Aangezien andere bestuursorganen belast zijn met de aanpak van deze soorten, stellen de provincies voor deze soorten zelf geen bestrijdingsambitie vast. Toch kan het voorkomen dat de provincie vanuit het biodiversiteitsbelang zelf overgaat tot de aanpak van zo'n soort (denk bijvoorbeeld aan rivierkreeften) binnen een N2000-gebied indien de IUS een significant negatief effect heeft op de aangewezen doelsoorten van het gebied.

4.2.4 Overige invasieve uitheemse soorten

Daarnaast zijn er ook veel IUS aanwezig in de Nederlandse natuur die (nog) niet op de Unielijst staan. Denk bijvoorbeeld aan de Japanse duizendknoop, rimpelroos of watercrassula. Deze soorten kunnen een lokale bedreiging vormen voor de beschermde inheemse biodiversiteit, waardoor provincies de bestrijding van deze soorten in sommige gevallen toch als noodzakelijk beschouwen. In bijlage 2 is een indicatief, niet limitatief overzicht gegeven van soorten in deze categorie.

Bij de niet-Unielijst IUS is het uitgangspunt in beginsel beheersen tenzij het risico dusdanig groot is dat eliminatie wenselijk (en mogelijk) is. Eliminatie kan bijvoorbeeld nodig zijn in geval van hybridisatie met inheemse soorten (bv. de exotische oostelijke ringslang die mogelijk hybridiseert met de inheemse ringslang).

Het is mogelijk dat zich de komende jaren IUS zullen vestigen die nu nog helemaal niet in beeld zijn of op de Unielijst staan, maar lokaal wel invasief worden. Dit vraagt om vroegtijdige signalering om per geval snel de meest effectieve aanpak te kunnen bepalen. Hierbij zullen de provincies per geval een afweging moeten maken over de noodzaak van bestrijden.

Voor niet-Unielijst IUS geldt dat de provincies geen expliciete wettelijke taakstelling hebben voor de aanpak terwijl deze de provinciale biodiversiteit wel degelijk kunnen bedreigen. De provincies zijn in hun ambities op dit moment noodgedwongen beperkt door het ontbreken van structurele middelen hiervoor vanuit het Rijk.

4.3 Bestrijdingsstrategieën

De provincies hanteren zes verschillende bestrijdingsstrategieën bij de aanpak van IUS. De eerste strategie (elimineren bij waarneming) is in beginsel van toepassing op alle artikel 17-soorten. Bij soorten die onder artikel 19 vallen kunnen verschillende strategieën van toepassing zijn, variërend van elimineren bij waarneming tot het accepteren van een soort, bijvoorbeeld vanwege gebrek aan handelingsperspectief bij de bestrijding. Onderstaande onderverdeling is een methode die door de provincies gebruikt is om de bestrijdingsstrategieën nader vast te stellen, maar kent niet dezelfde wettelijke basis als de onderverdeling in artikel 17-soorten en artikel 19-soorten. Hieronder wordt elke strategie kort toegelicht.

1. Elimineren bij waarneming: deze strategie heeft als doel om IUS volledig te verwijderen uit het milieu. Bij uitzondering kan een soort nog wel in gevangenschap worden gehouden of in een (botanische) tuin blijven staan mits het risico op verspreiding voldoende beperkt is.
2. Lokaal elimineren/bestrijden: deze strategie richt zich op het verwijderen van een IUS uit specifieke gebieden, bijvoorbeeld natuurgebieden met een bijzondere biodiversiteitswaarde. Hier is de eliminatieaanpak dus alleen lokaal van toepassing.
3. Aantallen reguleren: bij deze strategie wordt aanwezigheid van een IUS tot een bepaald niveau getolereerd. Er worden met een bepaalde regelmaat bestrijdingsacties uitgevoerd. In sommige gevallen kan ook een maximumstand vastgesteld worden, bijvoorbeeld bij vogels of zoogdieren.
4. Ecosysteemherstel: bij deze strategie verschuift de focus van bestrijding van een IUS naar het versterken van een ecosysteem om negatieve effecten van een IUS te voorkomen en te beperken. Door ecosystemen weerbaarder te maken kan verspreiding van een IUS in sommige gevallen tegengegaan worden.
5. Monitoren: bij deze strategie ligt de nadruk op het volgen van mogelijke vestigingen of de (eerste) verspreiding van IUS. Dit speelt voor IUS waarvan nog niet duidelijk is of en in hoeverre deze zich in het Nederlandse klimaat kunnen vestigen en verspreiden. Als een IUS zich vestigt of de verspreiding toeneemt, dan kan opgeschaald worden naar een andere strategie.
6. Accepteren/niets doen: bij deze strategie vinden er geen bestrijdingsmaatregelen plaats. Dit kan zowel van toepassing zijn op soorten zonder enig handelingsperspectief (eindstadium), als op soorten waarvan geen vestiging in Nederland wordt verwacht, bijvoorbeeld omdat de klimatologische omstandigheden ongeschikt zijn voor vestiging.

Provincies kunnen er in hun provinciaal invasieve exotenbeleid voor kiezen om voor een soort een hoger ambitie- en bestrijdingsniveau te hanteren dan interprovinciaal is vastgesteld. Bijvoorbeeld omdat een specifieke exoot in een bepaald natuurgebied een extra grote bedreiging vormt voor de inheemse biodiversiteit. Het is echter onwenselijk dat provincies zonder interprovinciale afstemming besluiten een láger ambitieniveau te hanteren. Dit zou er namelijk toe kunnen leiden dat aangrenzende provincies met hogere bestrijdingskosten te kampen krijgen of de interprovinciale doelstelling ook niet meer kunnen halen. Over het hanteren van een lager ambitieniveau dient eerst

interprovinciale afstemming plaats te vinden en vervolgens afstemming met het ministerie van LVVN vanwege hun rol richting de EU.

Voor veel IUS op de Unielijst geldt gelukkig dat de kans klein is dat deze zich in Nederland vestigen. Deze soorten staan bijvoorbeeld op de Unielijst omdat ze een risico voor Zuid-Europese landen zijn, maar kunnen zich bij de huidige klimatologische omstandigheden niet vestigen in Nederland, of zijn bijvoorbeeld niet winterhard. Voor dergelijke soorten is het niet altijd nodig om een soort dírect te elimineren bij waarneming, omdat het risico op vestiging en verspreiding heel klein is. Provincies kunnen besluiten de situatie eerst te onderzoeken en voor bepaalde tijd te monitoren om te controleren of een exemplaar inderdaad in deze korte periode is verdwenen.

Vergelijkbaar geldt ook voor individuele dieren dat het risico op vestiging en verspreiding erg klein is. Het dier kan zich immers alleen niet voortplanten. Daarom is het niet altijd nodig om dírect elk waargenomen exemplaar te elimineren. Bij het afwegen van de noodzaak om direct in te grijpen, moet wel meegewogen worden of er misschien al andere losse exemplaren in naburige provincies zijn waargenomen, waardoor er toch een risico op voortplanting ontstaat. Ook is het belangrijk om dan de monitoring zorgvuldig in te richten om te controleren of het echt om één exemplaar gaat. Daardoor zal het vaak makkelijker zijn om ook een los exemplaar direct te elimineren.

De uitwerking van de bestrijdingsambities en - strategieën is opgenomen in bijlage 1.

5. Middelen en instrumenten

Provincies achten de volgende onderwerpen van belang voor verbetering van de aanpak van IUS in Nederland. Onderstaande onderwerpen zijn niet gerangschikt op noodzaak, provinciaal belang of andere criteria.

5.1 Samenwerking

5.1.1 Capaciteit

Een goede samenwerking tussen partijen is van groot belang om te komen tot een effectieve bestrijding van IUS. Provincies kunnen een belangrijke rol spelen bij een gecoördineerde, gebiedsgerichte samenwerking, bijvoorbeeld door partijen bij elkaar te brengen en maatwerkplannen per gebied op te stellen. Nu komen veel provincies menskracht te kort om de regierol bij bestrijding van IUS goed op te pakken. Door geoormerkte middelen beschikbaar te stellen zou het Rijk ervoor kunnen zorgen dat er bij elke provincie **voldoende capaciteit** is voor de aanpak van IUS. Dat zou er ook toe bijdragen dat de regionale verschillen die er momenteel zijn, verkleinen. De provincies schatten in dat er minimaal 2.0FTE nodig is per provincie om alle taken zorgvuldig uit te kunnen voeren. Dan gaat het onder meer om het uitzetten en coördineren van bestrijdingsacties, het begeleiden van de monitoring van bestrijdingsacties, het verzorgen van communicatie, het afstemmen met gebiedspartijen en het uitvoeren van beleidsmatige taken.

5.1.2 Aanscherping afspraken exotenhandel

De bestrijding van IUS vindt plaats in verschillende fasen. Dit begint bij de risico-inschattingen die door Bureau Risicobeoordeling en Onderzoek (hierna: BuRO) van de NVWA (hierna: Nederlandse voedsel- en warenautoriteit) worden opgesteld. Hierna volgt preventie, waarbij onder andere gedacht kan worden aan communicatie, regelgeving over handel, en transport van invasieve exoten en het toezicht daarop. Afspraken over handel in IUS via de tuincentra en dierenhandel dienen verder aangescherpt te worden. Zo bestaat er al wel een positieflijst voor zoogdiersoorten die als huis- en hobbydier gehouden mogen worden, maar voor andere soortgroepen bestaat een dergelijke lijst nog niet.

5.1.3 Opvang Invasieve uitheemse faunasoorten

Provincies zijn geen voorstander van de opvang van invasieve uitheemse faunasoorten door dierenopvangcentra. Deze maken namelijk geen onderscheid tussen inheemse en uitheemse dieren.

Dit betekent in de praktijk dat invasieve uitheemse faunasoorten zoals Nijlgans en halsbandparkiet na opvang weer in de vrije natuur worden losgelaten, wat niet wenselijk is en bovendien verboden. De provincies willen daarom in samenwerking met het Rijk hierover in gesprek met de koepel van de opvangcentra. Inzet is om te kijken of er afspraken te maken zijn over het euthanaseren van invasieve uitheemse faunasoorten.

Daarnaast hebben veel van deze opvangcentra geen vergunning vanuit het Rijk om deze invasieve uitheemse faunasoorten te mogen opvangen. Provincies kunnen hier geen vergunning voor afgeven omdat dit is voorbehouden aan het Rijk.

Verder zijn wij als provincies ook geen voorstander van het permanent opvangen van invasieve uitheemse faunasoorten. Dit omdat bij de opvang en/of verplaatsing het risico bestaat dat deze dieren nogmaals ontsnappen en in de vrije natuur terecht komen. Een recent voorbeeld betreft in het wild weggevangen wasberen welke in 2020 en 2024 zijn overgeplaatst naar dierentuinen in respectievelijk Drenthe en Friesland. Deze wasberen zijn vrijwel direct na aankomst ontsnapt uit hun nieuwe onderkomens en een aantal is nooit teruggevonden.

5.1.4 Vroegtijdige signalering en eliminatie

Vroegtijdige detectie van niet-gevestigde Unielijst IUS is van groot belang. Hierbij spelen betrouwbare waarnemingen een belangrijke rol. Waarnemingen kunnen zowel door professionals als door burgers gedaan worden. **Een gebruiksvriendelijk meldingssysteem** is daarom erg belangrijk, waarbij ook duidelijk moet zijn hoe de validatie van waarnemingen verloopt. Gevalideerde waarnemingen dienen zo snel mogelijk bij het verantwoordelijk bestuursorgaan doorgegeven te worden, met name bij soorten waarvoor een eliminatie-doelstelling geldt.

Vroegtijdige actie na eerste signalering is tevens cruciaal voor een effectieve bestrijding. Om dit gecoördineerd te laten verlopen zouden vooraf **draaiboeken** opgesteld kunnen worden. Hiermee kan op voorhand duidelijk worden gemaakt wie welke rol speelt in de keten en hoe de schakels van signalering, validatie, bestrijding en monitoring op elkaar aansluiten

Ook voor niet-Unielijst IUS is vroegtijdige signalering en risico-inschatting belangrijk en zijn de hier voorgestelde verbeterpunten relevant.

5.1.5 Rollen verduidelijken

In de eerste fasen van vroege bestrijding van IUS nemen het Rijk, haar uitvoeringsorganisaties en de provincies meestal het voortouw. Voor wijdverspreide soorten geldt dat ook andere bestuursorganen een rol kunnen krijgen bij de bestrijding van IUS. Het instellen van een **landelijk overleg** tussen de belangrijkste stakeholders zou eraan kunnen bijdragen dat de verwachtingen over en weer goed afgestemd blijven.

5.1.6 Internationaal

Over de bestrijding van IUS zijn internationale afspraken gemaakt. Met name voor soorten die zich snel over grote afstanden kunnen verspreiden kan het daarom ook van belang zijn om in internationaal verband de bestrijding af te stemmen. De provincies verwachten hierbij waar nodig ondersteuning vanuit het Rijk. Daarnaast hebben andere landen wellicht waardevolle ervaring met de bestrijding van IUS die nu, of in de toekomst, in Nederland aanwezig kunnen zijn. Het Rijk moet een rol spelen bij het verzamelen van internationale praktijkervaring.

5.1.7 Toezicht en handhaving

Op grond van artikel 11.108 van het Besluit activiteiten leefomgeving (hierna: Bal) gelden bepaalde verboden voor handelingen die de verspreiding van IUS tot gevolg kunnen hebben. Het Rijk is op grond van artikel 3.69 van het Bkl aangewezen als bevoegde instantie als bedoeld in de Exotenverordening. Toezicht op en zo nodig handhaving van de verboden is van belang om ongewenste verspreiding van IUS tegen te gaan. Hier kan uiteindelijk ook een preventieve werking

van uitgaan, waardoor provincies minder bestrijdingsacties hoeven op te tuigen. **Voldoende capaciteit voor toezicht en handhaving** door het Rijk zijn daarom van belang.

5.2 Communicatie

5.2.1 Bewustzijn verhogen

Het bewustzijn over de impact van IUS is over het algemeen laag. Dit leidt ertoe dat er nog veel onnodige verspreiding van IUS plaatsvindt. Er ligt een rol voor zowel het Rijk als de provincies om te werken aan **een groter bewustzijn** onder het brede publiek over IUS. Het onbewust uitzetten van invasieve (water)planten of dieren kan aanzienlijke natuurschade veroorzaken en grote financiële gevolgen hebben. Ook professionals kunnen onbewust IUS verspreiden. Bijvoorbeeld door machines die gebruikt worden bij beheer en onderhoud niet goed te reinigen tussen het werken op verschillende plekken.

5.2.2 Toegankelijkheid van kennis

Tevens kan de **ontsluiting van kennis** verbeterd worden. Nu is veel informatie versnipperd waardoor er niet overal op basis van de laatste inzichten gewerkt wordt en het wiel soms meerdere keren moet worden uitgevonden. Door kennis op landelijk niveau makkelijker toegankelijk te maken, kunnen alle partijen die zich bezighouden met het beheer en onderhoud van het groen gebruik maken van de laatste inzichten en leren van goede voorbeelden elders. Hiertoe zouden ook protocollen en praktijkadviezen opgesteld kunnen worden. Een dergelijke informatievoorziening is ook nodig voor particulieren en grondeigenaren.

5.3 Landelijke onderzoeksagenda

Voor sommige soorten staan de bestrijdingsmethoden nog in de kinderschoenen, of ontbreekt het in het geheel aan een effectieve bestrijdingsmethode of willen we meer inzicht in de effecten die de soort heeft of kan gaan hebben op bepaalde maatschappelijke belangen. Het instellen van **een landelijke onderzoeksagenda** kan bijdragen aan de ontwikkelingen van kosteneffectieve bestrijdingsmethoden onder regie van het ministerie van LVVN. In ieder geval zouden provincies, waterschappen, gemeenten en terreinbeheerders inspraak moeten krijgen in die onderzoeksagenda. De provincies zijn voorstander van het tot stand komen van een landelijk kennisplatform onder regie van het Rijk. Hier zou (wetenschappelijke) kennis verzameld kunnen worden uit het binnen- en buitenland, ook over soorten die hier nog niet zijn maar wel kunnen gaan voorkomen.

Concrete onderwerpen voor onderzoek die de provincies nu zien, zijn o.a.:

- Een overzicht/ wetenschappelijke onderbouwing van alle bestrijdingsmethoden die voor wijdverspreide IUS op de markt zijn en de effectiviteit hiervan;
- Het ontwikkelen van handelingsperspectief voor de bestrijding van uitheemse vissen en zoetwater invertebraten in open watersystemen;
- Het ontwikkelen van een integraal afwegingskader (en handelingsperspectief) voor houtopstanden (i.s.m. (boom)beheerders van de openbare ruimte);
- Het ontwikkelen van een handelingsperspectief voor de bestrijding van Afrikaanse klauwkikker;
- De impact van lettersierschildpadden op inheemse biodiversiteit;
- Het ontwikkelen van handelingsperspectief bij de bestrijding van hemelboom en in hoeverre de hemelboom daadwerkelijk tweehuizig is;

Een verkenning van methoden en effectiviteit om ecosystemen weerbaar en bestendig te maken in relatie tot IUS

Wij gaan er van uit dat het ministerie van LVVN hierin het voortouw neemt en vragen daarom vooralsnog geen extra middelen voor financiering van onderzoek.

5.4 Landelijke aanpak invasieve uitheemse faunasoorten

5.4.1 Landelijke aanwijzing faunasoorten

De ruime juridische kaders van de Exotenverordening dienen geen beperking te vormen voor de aanpak van IUS. De Ow en de daaraan verbonden Amvb's bevatten een aantal regels die nu vertragend werken, met name bij de bestrijding van invasieve uitheemse faunasoorten. Vaak vindt bestrijding plaats met het geweer. Gebruik van het geweer is op grond van artikel 11.75 Bal alleen toegestaan als de bestrijding 'in opdracht van het ministerie van LVVN of van gedeputeerde staten gebeurt, of als de betrokken diersoorten zijn aangewezen bij ministeriële regeling'. Er is geen landelijke aanwijzing waardoor alle provincies nu afzonderlijk besluiten over de inzet van het geweer bij bestrijding van invasieve uitheemse faunasoorten. Al deze besluitvorming is voor bezwaar en beroep vatbaar, hetgeen vaak veel juridische en administratieve inzet vergt. Door provinciale verschillen (in voorwaarden en eisen aan de inzet van het geweer bij de bestrijding van invasieve faunasoorten) ontstaat onduidelijkheid bij uitvoerders als soorten provinciegrensoverschrijdend moeten worden aangepakt. De verschillende uitvoeringsvoorwaarden kunnen ertoe leiden dat men er voor de zekerheid -om bijvoorbeeld geen wetsovertreding te willen begaan- maar voor kiest om geen uitvoering te geven aan de aanpak.

Bij wijzigingen van de Unielijst is ook steeds nieuwe besluitvorming nodig. Uiteindelijk leidt dit tot regionale verschillen in de mogelijkheden om soorten te bestrijden en de voorwaarden die daarbij gelden. De knelpunten rond de uitvoering en het juridische besluitvormingsproces zijn weg te nemen met **een landelijke aanwijzing voor faunasoorten waarbij bestrijding met het geweer het meest effectief is**, zoals de Nijlgans, rosse stekelstaart, wasbeer of halsbandparkiet. De wasbeerhond valt hierbuiten omdat hier juist maatwerk gewenst is mede vanwege mogelijke verwisseling met de inheemse das. Dit voorstel vraagt om een aanpassing van de Omgevingsregeling (hierna: Or). De soorten zouden ook kunnen worden opgevoerd op de lijst met bejaagbare soorten, maar dat vraagt een wijziging op wetsniveau.

5.4.2 Landelijke aanwijzing benodigde middelen en methoden

De aanvullende verplichtingen ten aanzien van gebruik van het geweer (artikel 11.79, 11.80 en 11.81, Bal) kunnen in theorie ook een obstakel vormen. Om van deze eisen af te kunnen wijken, moeten Gedeputeerde Staten (hierna: GS) een maatwerkvoorschrift stellen op grond van artikel 11.31 Bal. Hier is sinds de inwerkingtreding van de Ow ook een aanvraag voor nodig, dit leidt tot aanvullende administratieve lasten voor provincies. Op het moment lijken alleen GS bevoegd te zijn om deze maatwerkvoorschriften te stellen (zie 11.24 en 11.25, Bal). In sommige gevallen kan het daarnaast wenselijk zijn om vangmiddelen in te zetten. Hiervoor is ook vaak een maatwerkvoorschrift nodig gelet op artikel 11.72 Bal. Daarbij gelden dezelfde knelpunten als bij maatwerkvoorschriften voor inzet van het geweer. Samenhangend met een landelijke aanwijzing voor faunasoorten zouden ook de benodigde middelen landelijk toegewezen moeten worden. Dit vergt mogelijk een grotere aanpassing van regelgeving.

5.5 Financiën

Sinds 2018 geven de provincies uitvoering aan de Exotenverordening en nemen zij in het kader van hun wettelijke taak, maatregelen om de aan hun toegewezen IUS van de Unielijst aan te pakken. Bij het sluiten van het Natuurpact met het ministerie van LVVN zijn er destijds echter geen middelen meegekomen voor dit onderwerp. Aanvankelijk hadden de provincies het idee dat de jaarlijkse uitgaven beperkt zouden blijven tot een ton per provincie; inmiddels praten we over enkele miljoenen. In de praktijk blijkt het maar moeilijk om de aanpak van IUS uit bestaande geldstromen te financieren. Soms lukt dat met middelen die beschikbaar gesteld zijn voor het herstel van de N2000-gebieden maar deze mogelijkheden zijn beperkt en ook aflopend. Daarom willen de provincies toe naar gelabeld geld voor de aanpak van IUS. Niet alleen voor het treffen van bestrijdings-, beheer- en herstelmaatregelen, maar ook voor communicatie, het ontwikkelen en/of actualiseren van gebiedsplannen, monitoring en voor de personele inzet. Die is op dit moment beperkt en dat betekent onder andere dat provincies eigenlijk alleen toekomen aan het passief toekennen van middelen voor bestrijding en geen actieve sturende rol op zich kunnen nemen.

Gelet op de huidige wettelijke taakverdeling is het goed kunnen oppakken van een actieve regierol door de provincie echter wel wenselijk. In onderstaande paragrafen worden voor een periode van 4 jaar de kosten in beeld gebracht voor beheersmaatregelen die de provincies treffen in de vorm van onder meer bestrijding, opsporing en monitoring, communicatie en educatie, gebiedsplannen en onderzoek en ook voor de personele inzet die nodig is voor de regie. Na de periode van 4 jaar zou er een evaluatie moeten plaatsvinden om ambities en de hiervoor benodigde middelen te herzien. De kosten die verder in dit hoofdstuk genoemd staan zijn een grove inschatting, IUS kunnen zich onvoorspelbaar gedragen waardoor kostenindicaties lastig te maken zijn. Wanneer een soort bijvoorbeeld onverwacht sneller toeneemt dan verwacht dan nemen de kosten voor het aanpakken ervan ook toe.

5.5.1 Bestrijding

Hieronder volgt een overzicht van de verschillende soortgroepen waar provincies maatregelen voor nemen. Ter illustratie worden met name de (opvallende) soorten genoemd die vaak al wijdverspreid voorkomen en waarbij voor bestrijding veel kosten worden gemaakt.

5.5.1.1 Zoogdieren

Bij zoogdieren gaat het met name om wasbeer, wasbeerhond, muntjak en sikahert. Van deze soorten zijn er regelmatig dan wel sporadisch waarnemingen. Enkele van deze soorten zijn inmiddels lokaal verspreid in ons land, maar nog in relatief lage aantallen. De ambitie van de provincies is om deze soorten volledig te elimineren. Hier wordt enerzijds uitvoering aangegeven door het verlenen van vergunningen aan de Faunabeheereenheid (hierna: FBE) die bestrijding mogelijk maakt. Via de FBE kunnen de wildbeheereenheden (hierna: WBE's) vervolgens uitvoering geven aan de bestrijding op basis van de afgegeven vergunning. De kosten van deze aanpak is relatief laag omdat dit hoofdzakelijk wordt uitgevoerd door vrijwilligers. Naast dit spoor kunnen ook opdrachten verstrekt worden via de FBE of direct via de provincies aan beroepskrachten, omdat er meer inspanning nodig is om een betreffende IUS daadwerkelijk terug te dringen. In Limburg wordt op deze wijze bijvoorbeeld de wasbeer bestreden.

Daarom rekenen we voor de periode van 4 jaar een bedrag van 2,2 miljoen euro voor de bestrijding. Daarnaast overwegen de provincies de mogelijkheid om met een apart meldpunt voor deze soorten te gaan werken en moet de monitoring, met name in de grensprovincies, beter geregeld worden. Hiervoor is in eerste instantie een bedrag van 500.000 euro gerekend. Vooralsnog gaan we daarom uit van een benodigd bedrag van 3 miljoen euro voor een periode van 4 jaar. Door hernieuwde instroom van IUS uit buurlanden zijn ook daarna structurele budgetten nodig om de eliminatiedoelstellingen te continueren.

5.5.1.2 Vogels

Bij de vogels gaat het met name om de Nijlgans, rosse stekelstaart en halsbandparkiet. De Nijlgans is reeds wijd verspreid en er wordt naar gestreefd om de populaties niet verder te laten toenemen. Bij de halsbandparkiet faciliteren de provincies het beheer door het afgegeven van vergunningen om landbouwschade veroorzaakt door deze soort te kunnen voorkomen dan wel beperken. Hier wordt op dezelfde wijze uitvoering aangegeven als bij de aanpak van de zoogdieren door de inzet van de WBE's.

Voor de eliminatie van de rosse stekelstaart worden beroepskrachten ingezet omdat de ambities is om vanaf 2025 geen levensvatbare populatie meer te hebben in Nederland. Vervolgens zal de verdere inzet zich richten op het elimineren van enkele individuen. Voor de aanpak van de rosse stekelstaart -waarvan de relatief kleine populatie zich m.n. bevindt in het westen van Nederland- gaan we uit van een bedrag van 250.000 euro per jaar. Dit bedrag wordt m.n. verdeeld onder de westelijke provincies aangezien zich daar de meeste rosse stekelstaarten bevinden. Totaalbedrag is 1.000.000 voor 4 jaar.

5.5.1.3 Reptielen en amfibieën

Op dit moment hebben we vooral te maken met de lettersierschildpad. De Amerikaanse stierkikker hebben we namelijk uitgeroeid, de Afrikaanse klauwkikker heeft zich nog niet gevestigd en de verwachting van de NVWA is dat de gewone koningsslang zich niet in Nederland kan vestigen (ook niet bij extreme klimaatveranderingen). De lettersierschildpad plant zich onder de huidige omstandigheden niet voort in Nederland. De ambitie van de provincies is daarom om de lettersierschildpad niet actief te bestrijden, tenzij er een directe aanleiding is vanwege schade aan bijzondere natuurwaarden in de natuurgebieden. Vooralsnog rekenen we daarvoor een bedrag van 600.000 euro. Deze soort dient wel gemonitord te worden, met name met het oog op mogelijke voortplanting. En de soort wordt nog steeds door particulieren losgelaten. Voor de monitoring gaan we uit van een bedrag van 200.000 euro. Voor de mogelijke vestiging van andere soorten (zoals bijvoorbeeld Afrikaanse klauwkikker) hebben we een bedrag gerekend onder het kopje overige soorten. Totaalbedrag is 800.000 per 4 jaar.

5.5.1.4 Vissen

Voor het aanpakken van uitheemse invasieve vissen ontbreekt het vaak aan handelingsperspectief. De voornaamste mogelijkheden zitten in het aanpakken soorten, als zonnebaars en blauwband, in geïsoleerde systemen. Het vergroten van de systeembestendigheid is momenteel de meest kansrijke methode, waarvan ook inheemse soorten binnen het ecosysteem profiteren. De bedreiging zit met name in N2000-gebieden en Kaderrichtlijn Water (hierna: KRW) wateren. Vooralsnog gaan we uit van een bedrag van 200.000 voor onderzoek en voor bestrijding van blauwband en zonnebaars 300.000 voor 4 jaar. Totaalbedrag is 500.000.

5.5.1.5 Ongewervelden

De kosten bij de ongewervelden worden met name gemaakt voor de uitheemse rivierkreeften en de Aziatische hoornaar.

De verantwoordelijkheid voor de aanpak van de uitheemse rivierkreeften ligt bij het Rijk. Echter in toenemende mate raakt de problematiek van de rivierkreeften ook de provinciale belangen en taken met betrekking tot onderwerpen natuur en water. Provincies willen daarom in bepaalde gevallen toch op een aantal locaties deze soorten aanpakken. Daarvoor zijn middelen voor onderzoek nodig om een goede strategie per locatie te kunnen bepalen. Ook de uitvoeringskosten dienen te worden vergoed. De benodigde middelen zijn vooraf moeilijk in te schatten. Vooralsnog gaan we uit van een bedrag van 12 miljoen euro voor een periode van 4 jaar. Dit bedrag is voornamelijk bedoeld voor gebieden buiten N2000-gebieden. Indien we de aanpak van rivierkreeften binnen N2000-gebieden meenemen zal het bedrag minimaal verdrievoudigen.

De Aziatische hoornaar blijkt ondanks onze inspanningen zich steeds verder te verspreiden. Daarom herbezinnen de provincies zich over de aanpak van deze soort. Vooralsnog zetten de provincies tenminste de komende twee jaar in op het vertragen van de opmars van de Aziatische hoornaar richting het noorden. De noordoostelijke provincies zetten in deze periode in op volledige bestrijding. De verspreiding van deze soort verschilt op dit moment in de verschillende provincies door klimatologische omstandigheden, waardoor strategieën per provincie kunnen verschillen. Voor een periode van 2 jaar gaan wij uit van een bedrag van 4 miljoen euro. Daarmee komt het totaal voor deze categorie voor een periode van 4 jaar uit op 16 miljoen euro.

5.5.1.6 Waterplanten van de Unielijst

In deze categorie zijn het met name de waterwaaier, de grote waternavel, de waterteunisbloem en de kleine waterteunisbloem die voor hoge kosten zorgen. De problemen met de waterwaaier spelen vooral in de provincies met grote plassen (Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en Overijssel). De verspreiding van de kleine waterteunisbloem is nog beperkt tot de provincies Zuid-Holland, Gelderland en Flevoland. Grote waternavel en waterteunisbloem komen in elke provincie voor. De ambitie voor wat betreft de kleine waterteunisbloem is om de soort waar dit nog -naar redelijkheid- mogelijk is volledig te verwijderen. De ambitie voor de overige soorten is om deze selectief te bestrijden, met name op locaties in natuurgebieden en KRW-wateren waar ze een bedreiging vormen voor de aanwezige natuurwaarden. Daarvoor treden de provincies in overleg met de waterschappen.

We verwachten van de waterschappen bestuurlijke wil en (financiële) hulp om hieraan bij te dragen. Vooralsnog schatten we de provinciale kosten voor een periode van 4 jaar globaal in op 42 miljoen euro. Dit bedrag is waarschijnlijk zelfs nog een onderschatting van wat werkelijk nodig is, zeker in relatie tot N2000-gebieden.

5.5.1.7 Landplanten van de Unielijst

Er staan veel soorten landplanten op de Unielijst. De kosten zitten vooral in de zijdeplant, de reuzenberenklauw en de reuzenbalsemien. De zijdeplant heeft een beperkte verspreiding. Volledige eliminatie is hier nog mogelijk. De andere twee soorten zijn wijdverspreid. De ambitie is om deze twee soorten selectief te bestrijden, met name op locaties in natuurgebieden waar ze een bedreiging vormen voor de aanwezige natuurwaarden. Daarnaast willen provincies bij het beheer van wegbermen het goede voorbeeld geven en de reuzenberenklauw selectief bestrijden. De opgaven is groot en de financieringsmogelijkheden vanuit N2000-middelen zijn beperkt. Omdat veel provincies de aanpak van deze soorten nog moeten opstarten schatten we de kosten voor de komende 4 jaar daarom globaal in op 12 miljoen euro.

5.5.1.8 Waterplanten niet op Unielijst

In deze categorie is het met name de watercrassula die voor hoge kosten zorgt. Aanvankelijk kwam de soort vooral voor op de Waddeneilanden, duingebieden en zandgronden in Zuidoost-Nederland maar intussen breidt deze zich uit over alle provincies en bedreigt ook natuurwaarden buiten de N2000-gebieden. Er bestaat geen effectieve eliminatiemethode tegen watercrassula en maatregelen zijn erg kostbaar. Inzet is om alleen op locaties waar belangrijke natuurwaarden zijn en er een handelingsperspectief is de soort te bestrijden. Vervolgens wordt na verwijdering inheems plantmateriaal aangebracht om de resterende watercrassula te onderdrukken. Dit vereist een systeemaanpak. Voor deze categorie schatten we de kosten globaal in op 5 miljoen euro per jaar, dus 20 miljoen voor een periode van 4 jaar. Dat is inclusief de kosten van vooronderzoek.

5.5.1.9 Landplanten niet op de EU-lijst

In deze categorie zitten veel soorten maar het zijn met name de Japanse duizendknoop, rimpelroos en Amerikaanse vogelkers die voor de meeste kosten zorgen. De eerste soort is wijdverspreid. De tweede en derde soorten zijn vooral een probleem in de duinen en in Zuid-Limburg. De soorten zijn moeilijk te bestrijden en vragen na een ingreep nog meerdere jaren om nazorg. De ambitie is om deze soorten selectief te bestrijden, met name op locaties in natuurgebieden waar ze een bedreiging vormen voor de aanwezige natuurwaarden. Daarnaast willen provincies bij het beheer van wegbermen het goede voorbeeld geven en de Japanse duizendknoop selectief bestrijden. De opgave is groot en de financieringsmogelijkheden vanuit N2000-middelen zijn beperkt. Omdat veel provincies de aanpak van met name de Japanse duizendknoop nog moeten opstarten schatten we de kosten voor de komende 4 jaar daarom globaal in op 24 miljoen euro.

5.5.1.10 Nieuwvestiging

De mogelijkheid bestaat dat soorten zich nieuw of opnieuw gaan vestigen in Nederland. Dat geldt bijna voor alle onderscheiden groepen. Snel ingrijpen is van groot belang om schade aan biodiversiteit en hoge kosten in de toekomst te voorkomen. Soms wordt een nieuwvestiging pas later ontdekt en kost het toch de nodige moeite om deze te verwijderen. Daar komt bij dat er vaak ook kosten gemoeid zijn met het in beeld brengen van de verspreiding en het opstellen van een plan van aanpak. Vooralsnog gaan we daarom uit van een stelpost van 400.000 euro per provincie. Dat bekent dat we denken voor een periode van 4 jaar een bedrag van 4,8 miljoen voor nieuwvestigingen nodig te hebben.

5.5.1.11 Samenvatting

In totaal denken de provincies voor de aanpak van IUS de komende 4 jaar **124 100 000 euro** nodig te hebben.

5.5.2 Opsporing en monitoring uitwerking

Opsporing en monitoring zijn beide belangrijke onderdelen van het invasieve exotenbeleid. Vroegtijdige opsporing kan ervoor zorgen dat schade aan biodiversiteit in de toekomst voorkomen kan worden. Hierbij moet m.n. aandacht zijn voor die soorten die vanuit onze buurlanden ons land bereiken. Hiervoor dient een vorm van "grensbewaking'' te worden uitgedacht.

Daarnaast is het van belang om het effect van bestrijdingsmaatregelingen te monitoren, zo kan de effectiviteit van het beheer bepaald worden. IUS worden niet standaard meegenomen in monitoringsprogramma's. Dit betekent dat er nog veel werk is voor het opstarten van de opsporing en monitoring. Ook voor het Rijk is monitoring belangrijk om te kunnen rapporteren richting de EU. Graag gaan we dan ook gezamenlijk in gesprek met het Rijk over deze onderwerpen om deze verder te concretiseren. Vooralsnog nemen wij 6 ton op voor een verkenning ten behoeve van opsporing en monitoring.

5.5.3 Onderzoek

De provincies zijn voorstander van een landelijke onderzoeksagenda onder regie van het ministerie van LVVN. Daarom vragen de provincies hier op dit moment geen extra financiële middelen voor. Zie voor toelichting paragraaf 5.3.

5.5.4 Communicatie en educatie

Eerder in dit ambitiedocument is al aangegeven dat de provincies ook voor zichzelf een rol weggelegd zien om de communicatie over IUS lokaal en regionaal te versterken. Provincies kunnen daarbij goed inspelen op de specifieke problematiek met IUS in hun regio. Dit vormt daarmee een aanvulling op een meer algemene bewustwordingscampagne die door het Rijk opgezet zou kunnen worden.

Lokale communicatie- én educatieprojecten kunnen daarnaast ook bijdragen aan het versterken van het lokale netwerk en de samenwerking in een gebied. De provincies denken met een bedrag van 100.000 euro per jaar, per provincie een goede stap te kunnen zetten om de communicatie over IUS vorm te geven.

In totaal leidt dit voor een periode van 4 jaar tot een totaalbedrag van 4,8 miljoen euro.

5.5.5 Gebiedsplannen

Gebiedsplannen kunnen bijdragen aan een betere samenwerking en een gerichtere aanpak van IUS. De provincies achten een bijdrage van 10.000 euro per gemeente en een bijdrage van 30.000 per waterschap passend om hier ondersteuning aan te geven. Een ondersteuningsregeling zou zowel provinciaal als landelijk ingesteld kunnen worden.

Een aantal provincies heeft al eerder zelf een ondersteuningsregeling ingesteld voor het ontwikkelen van gebiedsplannen. De middelen zouden in dat geval besteed kunnen worden aan het evalueren en actualiseren van die plannen.

In totaal leidt dit voor een periode van 4 jaar tot een totaalbedrag van 4.050.000 euro.

5.5.6 Personeel

Zonder ambtelijke capaciteit kunnen provincies hun coördinerende en uitvoerende rol bij bestrijding van IUS niet invullen. De provincies achten minimaal 2 FTE per provincie noodzakelijk om het gepresenteerde ambitieniveau voor de beheersmaatregelen waar te maken. De kosten hiervoor bedragen 221.000 euro per provincie per jaar. Voor de komende vier jaar leidt dat tot een totaalbedrag van ca. 10.608.000 euro.

5.5.7 Totaaloverzicht kosten aanpak IUS voor een periode van 4 jaar

Samenvattend kostenoverzicht aanpak invasieve exoten (bedragen in euro's):

Onderdeel	Kosten (€)
Bestrijdingsmaatregelen	124.100.000
Opsporing en monitoring	600.000
	4.800.000
Gebiedsplannen	4.050.000
Personeel	10.608.000
Totaal	**143.358.000**

Bijlagen

Bijlage 1: Bestrijdingsambitie en -strategie per soort

In onderstaande tabel zijn per soort de bestrijdingsambitie en -strategie opgenomen. Voor een aantal soorten zijn aanvullende opmerkingen bij de bestrijdingsstrategie vermeld gelet op bijzondere omstandigheden voor de betreffende soort. De kolom 'Artikel' verwijst naar de indeling die de provincies hanteren voor Unielijst-soorten. Deze kolom is daarom niet relevant voor de overige soorten. In de kolom 'Ambitie' verwijst de aanduiding 'E' op de doelstelling eliminatie en 'B' op de doelstelling beheersen. In hoofdstuk 4 is toegelicht op welke wijze de ambities en strategieën zijn bepaald.

NAAM	ARTIKEL	AMBITIE	BESTRIJDINGSSTRATEGIE	OPMERKING
Zoogdieren				
Amerikaanse voseekhoorn (*Sciurus niger*)	17	E	Elimineren bij waarneming	Status onbekend.
Axishert (*Axis axis*)	17	E	Elimineren bij waarneming	Status onbekend. Deze soort is nog niet in het Bkl opgenomen, de overdracht moet nog plaatsvinden.
Grijze eekhoorn (Sciurus carolinensis)	17	E	Elimineren bij waarneming	Status onbekend.
Indische mangoeste (*Herpestes javanicus*)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland. Soort wordt ook niet verwacht.
Muntjak (Muntiacus reevesi)	17	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland.
Pallas' eekhoorn (Callosciurus erythraeus)	17	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland of in het verleden aanwezig geweest.
Rode neusbeer (*Nasua nasua*)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland. Soort wordt ook niet verwacht.
Siberische grondeekhoorn (*Tamias sibiricus*)	19	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland. Populatie in Tilburg wordt gedoogd wegens lage impact en verdere verspreiding. Uit natuur onttrekken wanneer soort zich wel invasief gaat gedragen.
Thaise eekhoorn (Callosciurus finlaysonii)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland. De soort wordt ook niet verwacht. Deze soort is nog niet in het Bkl opgenomen, de overdracht moet nog plaatsvinden.

Wasbeer (Procyon lotor)	17	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland.
Wasbeerhond (Nyctereutes procyonoides)	19	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland.
Vogels				
Heilige ibis (Threskiornis aethiopicus)	17	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland.
Huiskraai (Corvus splendens)	17	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland of in het verleden aanwezig geweest.
Nijlgans (Alopochen aegyptiacus)	19	B	Aantallen reguleren	Aanwezig in Nederland.
Roodbuikbuulbuul (*Pycnonotus cafer*)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland. Soort wordt ook niet verwacht Deze soort is nog niet in het Bkl opgenomen, de overdracht moet nog plaatsvinden.
Rosse stekelstaart (*Oxyura jamaicensis*)	17	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland.
Treurmaina (Acridotheres tristis)	17	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland.
Vissen en zoetwater invertebraten				
Amoergrondel (Percottus glenii)	17	E	In gesloten water: lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Status onbekend. Voor open water ontbreekt een handelingsperspectief.
Blauwband (Pseudorasbora parva)	19	B	In gesloten water: lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Aanwezig in Nederland. Voor open water ontbreekt een handelingsperspectief.
(geen Nederlandse naam) *Channa argus*	17	E	In gesloten water: lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Niet aanwezig, eventueel verwacht (klimaatverandering). Voor open water ontbreekt een handelingsperspectief.
(geen Nederlandse naam) *Gambusia affinis*	17	E	In gesloten water: lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Niet aanwezig. Eventueel verwacht (klimaatverandering). Voor open water ontbreekt een handelingsperspectief.
(geen Nederlandse naam) *Gambusia holbrooki*	17	E	In gesloten water: lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Niet aanwezig, eventueel verwacht (klimaatverandering). Voor open water ontbreekt een handelingsperspectief.
Gouden mossel *Limnoperna fortunei*	17	E	In gesloten water: lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Niet aanwezig, eventueel verwacht (klimaatverandering). Voor open water ontbreekt een handelingsperspectief.

Zwarte dwergmeerval (*Ameiurus melas*)	17	E	In gesloten water: lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Aanwezig in Nederland. Voor open water ontbreekt een handelingsperspectief.
Zonnebaars (Lepomis gibbosus)	19	B	In gesloten water: lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Aanwezig in Nederland Voor open water ontbreekt een handelingsperspectief.
Reptielen en amfibieën				
Afrikaanse klauwkikker (*Xenopus laevis*)	17	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland of in het verleden aanwezig geweest. Deze soort is nog niet in het Bkl opgenomen, de overdracht moet nog plaatsvinden.
Amerikaanse brulkikker (Lithobates catesbeianus) (Synoniem: Rana catesbeiana)	17	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland of in het verleden aanwezig geweest.
Gewone koningsslang (*Lampropeltis getula*)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland. De soort wordt ook niet verwacht. Deze soort is nog niet in het Bkl opgenomen, de overdracht moet nog plaatsvinden.
Lettersierschildpad (*Trachemys scripta*) 3 ondersoorten: Geelbuikschildpad (*Trachemys scripta scripta*) Geelwangschildpad (*Trachemys scripta troostii*) Roodwangschildpad (*Trachemys scripta elegans*)	19	B	Lokaal elimineren/bestrijden	Aanwezig in Nederland. Lettersierschildpadden kunnen zich momenteel in Nederland niet voortplanten. De soort wordt daarom meestal getolereerd. Lokaal kan er echter wel schade aan biodiversiteit optreden waardoor het nodig kan zijn de soort lokaal te elimineren.
Insecten en platwormen				
Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*)	19	B	Lokaal elimineren/bestrijden	Aanwezig in Nederland. Ondanks forse inspanningen lukt het niet de opmars van deze soort te stuiten. Vooralsnog zetten de provincies (tenminste de komende twee jaar) in op het vertragen van de opmars van de Aziatische hoornaar richting het noorden. De noordoostelijke provincies zetten in deze periode in op volledige bestrijding. Afhankelijk van de beschikbare middelen en de voortgang van de verspreiding kan besloten worden de ambitie af te schalen.

Dwergvuurmier (Wasmannia auropunctata)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, wordt ook niet verwacht. Mochten deze soorten zich in de toekomst toch vestigen dan zullen provincies alleen acteren bij een direct risico voor de inheemse biodiversiteit. Bestrijding van overlast in de bebouwde omgeving is geen provinciale verantwoordelijkheid. Deze soort is nog niet in het Bkl opgenomen, de overdracht moet nog plaatsvinden.
Rode vuurmier (Solenopsis invicta)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, wordt ook niet verwacht. Mochten deze soorten zich in de toekomst toch vestigen dan zullen provincies alleen acteren bij een direct risico voor de inheemse biodiversiteit. Bestrijding van overlast in de bebouwde omgeving is geen provinciale verantwoordelijkheid. Deze soort is nog niet in het Bkl opgenomen, de overdracht moet nog plaatsvinden.
(geen nederlandse naam) *Solenopsis richteri*	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, wordt ook niet verwacht. Mochten deze soorten zich in de toekomst toch vestigen dan zullen provincies alleen acteren bij een direct risico voor de inheemse biodiversiteit. Bestrijding van overlast in de bebouwde omgeving is geen provinciale verantwoordelijkheid. Deze soort is nog niet in het Bkl opgenomen, de overdracht moet nog plaatsvinden.
Tropische vuurmier (*Solenopsis geminata*)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, wordt ook niet verwacht. Mochten deze soorten zich in de toekomst toch vestigen dan zullen provincies alleen acteren bij een direct risico voor de inheemse biodiversiteit. Bestrijding van overlast in de bebouwde omgeving is geen provinciale verantwoordelijkheid. Deze soort is nog niet in het Bkl opgenomen, de overdracht moet nog plaatsvinden.
Terrestrische planten				
Afghaanse duizendknoop (Persicaria wallichii) (synoniem: Koenigia polystachya)	19	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland. Deze soort is nog niet in het Bkl opgenomen, de overdracht moet nog plaatsvinden.
Amerikaans bezemgras (*Andropogon virginicus*)	17	E	Elimineren bij waarneming	Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.
Ballonrank (Cardiospermum grandiflorum)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig, eventueel verwacht (klimaatverandering). Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.

Boomwurger (Celastrus orbiculatus)	17	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland. Deze soort is nog niet in het Bkl opgenomen, de overdracht moet nog plaatsvinden.
Chinese struikklaver (*Lespedeza cuneata*)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig, eventueel verwacht (klimaatverandering). Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.
Fraai lampenpoetsergras (*Pennisetum setaceum*) (synoniem: *Cenchrus setaceus*)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, wordt ook niet verwacht. Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.
Gestekelde duizendknoop (*Persicaria perfoliata*)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig, eventueel verwacht (klimaatverandering). Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.
Gewone gunnera (*Gunnera tinctoria*)	19	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland. Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.
Hakea (Hakea sericea)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, wordt ook niet verwacht. Deze soort is nog niet in het Bkl opgenomen, de overdracht moet nog plaatsvinden.
Hemelboom (Ailanthus altissima)	19	B	Lokaal elimineren/bestrijden	Aanwezig in Nederland. Bestrijding kan bestaan uit het bestrijden van één geslacht van de boom omdat het om een tweehuizige soort gaat.
Hoog pampagras (*Cortaderia jubata*)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig, eventueel verwacht (klimaatverandering).
Japanse klimvaren (*Lygodium japonicum*)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig, eventueel verwacht (klimaatverandering). Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.
Japans steltgras (Microstegium vimineum)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig, eventueel verwacht (klimaatverandering).
Kudzu (Pueraria montana var. Lobata)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig, eventueel verwacht (klimaatverandering).
Mesquite (Prosopis juliflora)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, wordt ook niet verwacht. Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.
Oosterse hop (Humulus scandens)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, wordt ook niet verwacht. Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.

Perzische berenklauw (*Heracleum persicum*)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig. Eventueel verwacht (klimaatverandering).
Reuzenbalsemien (Impatiens glandulifera)	19	B	Lokaal elimineren/bestrijden	Aanwezig in Nederland.
Reuzenberenklauw (Heracleum mantegazzianum)	19	B	Lokaal elimineren/bestrijden	Aanwezig in Nederland.
Roze rimpelgras (*Ehrharta calycina*)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, wordt ook niet verwacht. Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.
Schijnambrosia (Parthenium hysterophorus)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, wordt ook niet verwacht. Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.
Sosnowsky's berenklauw (*Heracleum sosnowskyi*)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht (klimaatverandering).
Struikaster (*Baccharis halimifolia*)	17	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland.
Talgboom (Triadica sebifera)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht (klimaatverandering). Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.
Wilgacacia (Acacia saligna)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht (klimaatverandering). Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.
Zijdeplant (*Asclepias syriaca*)	19	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland.
Water- en oeverplanten				
Alligatorkruid (Alternanthera philoxeroides)	17	E	Elimineren bij waarneming	Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.
Grote vlotvaren (*Salvinia molesta*)	17	E	Elimineren bij waarneming	Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.
Grote waternavel (Hydrocotyle ranunculoides)	19	B	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland.

Kleine waterteunisbloem (*Ludwigia peploides*)	19	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland. De eliminatie vergt een zeer hoge inspanning. De provincies willen blijven inzetten op eliminatie maar lokaal kan deze doelstelling te hoog blijken.
Moeraslantaarn (Lysichiton americanus)	19	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland.
Ongelijkbladig vederkruid (*Myriophyllum heterophyllum*)	19	B	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland.
Parelvederkruid (Myriophyllum aquaticum)	19	B	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland.
Smalle theeplant (Gymnocoronis spilanthoides)	17	E	Elimineren bij waarneming	Status onbekend.
Smalle waterpest (*Elodea nuttallii*)	19	B	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland.
Verspreidbladige waterpest (*Lagarosiphon major*)	19	B	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland.
Waterhyacint (Eichhornia crassipes)	17	E	Elimineren bij waarneming	Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.
Watersla (Pistia stratiotes)	19	E	Elimineren bij waarneming	Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur. Deze soort is nog niet in het Bkl opgenomen, de overdracht moet nog plaatsvinden.
Waterteunisbloem (Ludwigia grandiflora)	19	B	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland.
Waterwaaier (Cabomba caroliniana)	19	B	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland.
Overige Unielijst-soorten				
Amerikaanse zeebaars (*Morone americana*)	-	-	Geen actie vanuit provincie	Status onbekend. Kan voorkomen in zowel zoutwater als zoetwater en is daarom een gedeelde verantwoordelijkheid van het ministerie van LVVN en de provincies.

Beverrat (Myocastor coypus)	-	-	Geen actie vanuit provincie	Aanwezig in Nederland. De waterschappen hebben een wettelijke bestrijdingstaak voor deze soort.
Californische rivierkreeft (*Pacifastacus leniusculus*)	-	B	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland. Het ministerie van LVVN is verantwoordelijk voor het treffen van bestrijdingsmaatregelen.
Chinese wolhandkrab (*Eriocheir sinensis*)	-	-	Geen actie vanuit provincie	Aanwezig in Nederland. Het ministerie van LVVN is verantwoordelijk voor het treffen van bestrijdingsmaatregelen.
Geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft (*Faxonius virilis*) (Synoniem: *Orconectes Virilis*)	-	B	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland. Het ministerie van LVVN is verantwoordelijk voor het treffen van bestrijdingsmaatregelen.
Gestreepte koraalmeerval (*Plotosus lineatus*)	-	-	Geen actie vanuit provincie	Niet aanwezig in Nederland, wordt ook niet verwacht. Het ministerie van LVVN is verantwoordelijk voor het treffen van bestrijdingsmaatregelen mocht deze soort zich toch voordoen.
Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft (*Faxionius limosus*) (Synoniem: *Orconectes limosus*)	-	B	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland. Het ministerie van LVVN is verantwoordelijk voor het treffen van bestrijdingsmaatregelen.
Marmerkreeft (*Procambarus virginalis*) (Synoniem: Procambarus fallax f. virginalis)	-	B	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland. Het ministerie van LVVN is verantwoordelijk voor het treffen van bestrijdingsmaatregelen
Muskusrat (*Ondatra zibethicus*)	-	-	Geen actie vanuit provincie	Aanwezig in Nederland. De waterschappen hebben een wettelijke bestrijdingstaak voor deze soort.
Rode Amerikaanse rivierkreeft (*Procambarus clarkii*)	-	B	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland. Het ministerie van LVVN verantwoordelijk is voor het treffen van beheermaatregelen.
Roestbruine Amerikaanse rivierkreeft (*Faxonius rusticus*)	-	B	Lokaal elimineren	Niet aanwezig in Nederland. Het ministerie van LVVN verantwoordelijk is voor het treffen van beheermaatregelen.

(Synoniem: *Orconectes rusticus*)				
Nieuw-Zeelandse landplatworm (*Arthurdendyus triangulatus*)	-	-	Geen actie vanuit provincie	Niet aanwezig, kan in de toekomst wel voorkomen. Het ministerie van LVVN is verantwoordelijk is voor deze soort.

Bijlage 2: Lijst van overige IUS

Hieronder is een indicatieve (niet-limitatieve) lijst opgenomen van IUS die (nog) niet op de Unielijst staan, maar die wel in beschermde natuurgebieden en soms daarbuiten door of in opdracht van provincies bestreden worden vanwege hun impact op de inheemse biodiversiteit of andere maatschappelijke belangen.

OVERIGE UITHEEMSE SOORTEN
Amerikaanse nerts (*Neovison vison)*
Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina)*
Aziatische duizendknopen *Diverse soorten:* Basterdduizendknoop (*Fallopia x bohemica*) Japanse duizendknoop (*Fallopia japonica)* Sachalinse duizendknoop (*Fallopia salachinensis)*
Bamboe (*Pseudosasa japonica)*
Canadese Guldenroede (*Solidago canadensis)*
Dijkviltbraam (*Rubus armeniacus)*
Gele maskerbloem (*Mimulus guttatus)*
Halsbandparkiet (*Psittacula krameri)*
Rhododendron (*Rhododendron ponticum)*
Rimpelroos (*Rosa rugosa)*
Robinia (*Robinia pseudoacacia*)
Trosbosbes (*Vaccinium corymbosum*)
Watercrassula (*Crassula helmsii)*
Zwartbekgrondel (*Neogobius melanostomus*)